

Heydər

Heydər Əliyev

BU SAYIMIZDA

**Ölkəni tərk etmədən
iki diplom qazan**

səh.4

**Bu il 1125 "SABAH"
tələbəsi məzun olub**

səh.6

**Təhsil ömrəboyu
öyrənməkdir**

səh.8

**Paytaxtda 2 uşaq
bağçası istifadəyə verilib**

səh.10

**Asiyanın ən yaxşı
universitetləri**

səh.12

AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ

Azərbaycan Respublikasının
Elm və Təhsil Nazirliyinin orqanı7 iyul 2023-cü il
№25 (9033)www.muallim.edu.az
muallim@edu.gov.az**Heydər Əliyev
və Azərbaycan dilinin
inkışaf konsepsiyası**

Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyev bütün fəaliyyəti boyunca "Hər bir xalqın milliliyini, mənəvi deyərlərini yaşadan, inkişaf etdirən onun dili"dir" konsepsiyasını rəhbər tutmuş, ana dilimiz - Azərbaycan dilinin inkişafı üçün mətəmədi olaraq forman və sərəncamlar vermiş, Azərbaycan dilinin dövlət dili kimi statusunun möhkəmlənməsi üçün qəfiyyəli addımlar atmışdır. Ulu Önderin Azərbaycan dil ilə bağlı gördüyü işlər hər zaman tedqiqatçıların diqqət mərkəzində olmuş, nüfuzlu dilçi alimlər onun bu sahədəki fəaliyyətini mütəmədi olaraq aşardırmış, layiqli qiymətini vermişlər. Belə ki A.Axundov "Heydər Əliyevin dil doktrinası, dil və dövlət problemi", "Dilimizə dövlət qayğısı", "H.Əliyevin Azərbaycan dilinə qayğısı qəhrəmanlıq beraber xidmət idi", T.Hacıyev "Dövlət dilinə dövlət qayğısı", H.Mirzəyev "Heydər Əliyev Azərbaycan Respublikasının memarı, xilaskarı və qurucusudur", N.Cəfərov "Azərbaycan dövlətinin dili, yaxud Azərbaycan Respublikasının dil siyaseti", V.Əliyev "Heydər Əliyevin dil siyaseti", M.Hüseynova "Missiya", N.Xudiyev "Heydər Əliyev və Azərbaycan dil", M.Yusifov "Dövlətçilik və dil" və b. tedqiqatlar dahi rehbərin ana dilimizə göstərdiyi diqqət və qayığının təhlilinə həsr olunmuşdur.

⇒Ardı səh.5

**Elm və təhsil naziri
Lerikdə vətəndaşları
qəbul edəcək**

Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev 10 iyul 2023-cü il tarixində Lerik rayonunda vətəndaşları qəbul edəcək. Qəbulda Lənkəran, Astara və Lerik rayonlarının sakinləri iştirak edə bilərlər.

Adları çəkilən rayonların sakinləri 6 iyul 2023-cü il (saat 18:00-dək) tarixində Elm və Təhsil Nazirliyinin Çağrı Mərkəzinin 146-6 nömrəli telefonuna (yalnız iş günləri və saatları ərzində) zəng etməklə qəbulu yazılı bilərlər. Eləcə də nazirliyin rəsmi saytının https://edu.gov.az/az/contact_us bölməsinə elektron formada və ya +99451 206-78-48 nömrəsinə "WhatsApp" vasitəsilə müraciət göndərmək mümkündür.

Qəbulda yalnız yuxarıda göstərilən tarixlərdə müraciət etmiş şəxslər iştirak edə biləcəklər.

**Qərbi Azərbaycandan ermənilər
tərəfindən deportasiya edilmiş
azərbaycanlılarının hüquqları
bərpa olunmalıdır**

2002-ci ilin 27 iyul tarixində "Respublika" qəzetində "Qərbi azərbaycanlı soydaşlarımıza qarşı soyqırımlı siyaseti unudulmamalıdır" başlığı ilə bir məqalə dərc olunmuşdu. Məqalə uzun illər mərkezi və yerli partiya və sovet ordularında məsol vəzifələrde işləmiş emek veterani Xosrov Məmməd oğlu Agayevin (1913-2007) xatirələri əsasında yazılmışdı. Xatırladım ki, o, 3, 4, 5 və 6-cı çağının Azərbaycan SSR Ali Sovetinin deputatı olmuş, Ali Sovetin Büdcə komissiyasının söri seçilmişdir.

Sözügedən məqalənin yazılımasına iki mühüm tarixi-siyasi və dövlət əhəmiyyəti sənəd: Ulu Önder Heydər Əliyevin imzaladığı "1948-1953-cü illərdə azərbaycanlıların Ermənistən SSR ərazisindəki tarixi-ətnik torpaqlarından kütləvi suradə deportasiyası haqqında" 18 dekabr 1997-ci il tarixli Fermanı və "Azərbaycanlıların soyqırımı haqqında" 26 mart 1998-ci il tarixli Fermanı böyük təkan vermişdir. Azərbaycan xalqına qarşı dəfələr tərdidilmiş soyqırımlı siyasetinin açılması və dünyaya ictimaiyyətinə çatdırılmasında həmin sənədlərin müstəsnə böyük rol olmuşdur.

⇒Ardı səh.7

Sertifikatlaşdırma: peşəkar müəllim - keyfiyyətli təhsil

**Müəllimlərin dörddə
biri sertifikatlaşdırılmaya
cəlb edilib**

İyulun 6-da ADA Universitetində ən yüksək bal toplayan müəllimlərin iştirakı ilə görüş keçirilib. Elm və təhsil naziri Emin Əmrullayev "Sertifikatlaşdırma: Peşəkar müəllim-keyfiyyətli təhsil" adlındırılan həmin görüşə qatılaraq müəllimlərlə iyunun 20-24-də keçirilən sertifikasiya imtahanlarının nəticələrini müzakirə edib, onların suallarına cavab verib. Görüşə ictimaiyyət nümayəndələri, təhsil üzrə ekspertlər və jurnalistlər də qatılıb.

⇒Ardı səh.3

Direktor olmaq istəyənlər imtahan verdilər

Dünen şagird sayı 500-dən çox olan ümumi təhsil müəssisələrinə direktorların işə qəbulu üzrə müsabiqənin test imtahanı mərhələsi keçirilib. 1889 namızədin dəvət edildiyi test imtahanları ölkə üzrə 8 şəhər olmaqla, ümumilikdə 9 mərkəzdə təşkil edilib.

"Dövlət ümumi təhsil müəssisələrinə direktor vəzifəsinə işə qəbul qaydaları"na əsasən, müsabiqə test, yazılı imtahan və müsahibə mərhələsindən ibarətdir. Namızədlər 90 dəqiqə ərzində pedaqogika, metodika ilə bağlı 20 sual, tanqidi oxı bacarığı, təhsil və idarəetmə üzrə qanunvericilik, liderlik, mənecem, riyazi məntəq ilə bağlı hər birinə aid 10 sual olmaqla, ümumilikdə 60 test tapşırığı yerinə yetirir.

⇒Ardı səh.4

143 nəfər Macaristanda təhsil almaq hüququnu qazanıb

143 nəfər Azərbaycan Respublikası vətəndaşı 2023-2024-cü tədris ili üzrə "Azərbaycan Respublikasının Təhsil Nazirliyi ilə Macaristanın Xarici İşlər və Ticarət Nazirliyi arasında 2021-2023-cü illər 11-i doktorantura, 111 nəfər magistratura, 21 nəfər issa bakalavrliq proqramı çərçivəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"na uyğun olaraq Macaristanın nüfuzlu universitetlərində təhsil almaq imkanı qazanıb.

Seçim barədə Macaristan tərəfindən verilən yekun qərar nöticesində sözügedən memorandum çərçivəsində 143 nəfərdən 11-i doktorantura, 111 nəfər magistratura, 21 nəfər issa bakalavrliq proqramı çərçivəsində əməkdaşlıq haqqında Anlaşma Memorandumu"na uyğun olaraq Macaristanın nüfuzlu universitetlərində təhsil almaq imkanı qazanıb.

Təqədümə layiq görülen tələbələr, əsasən, "Budapest University of Technology and Economics", "Corvinus University of Budapest", "Eötvös Lorand University", "Obuda University" və digər ali təhsil müəssisələrində təhsil imkanı əldə ediblər.

Azərbaycanın elmmetrik göstəriciləri müasir global elmmetriya çağırışları işığında:

Her bir ölkənin iqtisadi, siyasi və sosial fəaliyyətinin statistik hesablarının aparılması və bu konteksdən yola çıxaraq fəaliyyətin qiymətləndirilməsi müasir dövrün prioritet çağırışlarındandır. Məhz bu tipli göstəricilər hesabına bu və ya digər sahədə inkişaf tempini müəyyənləşdirmək olur, mövcud olan problemləri aradan qaldırmak daha sürətli və səmərəli nəticələrə yol açır. Elm sahəsində də bu cür göstəricilərin hesablanması ölkələr və ictimai-siyasi birliklər üzrə müqayisəli təhlillərin aparılmasına bir növ yardımçı olur. Müasir dövrdə istənilən ölkədə və ictimai toplumda elmi göstəricilərin müsbət inkişafı elmin cəmiyyətə təsir mexanizminin dərk edilməsi ilə bilavasita bağlıdır. Əgər cəmi 70-80 il bundan əvvəl elmin göstəricilərinin müəyyən edilməsi qeyri-ənənəvi problem olaraq yalnız fəlsəfi analiz mühəsibində qalırdısa, sonrakı onilliklərdə elmin fəlsəfəsi dəyişmiş, elm haqqında elm formallaşmış, elmi göstəricilər dəqiq riyazi hesablamalar, statistik təhlillər və indeksləmə hesabına aparılmağa başlanılmışdır. Burada qiymətləndirmə parametrlərinin bir neçə təmol prinsipləri vardır; müəyyən elm sahəsi üzrə dövrü elmi nəşrlərin sayı, istinad göstəriciləri və digər elmi məhsuldarlıq parametrləri qiymətləndirmə nəzəriyyəsi ilə tam bağlılıq içərisindədir. Hər şeydən önce, qeyd edilən parametrlərin səmərəlilik dərəcəsinə diqqət yetirilməlidir. "Elmmetriya" nədir? Elmmetriya (Scientometrics) - elmin təkamülünü və vəziyyətini, o cümlədən elmi fəaliyyətin struktur və dinamikasını, elmi informasiya axını və massivlərini çoxsaylı riyazi-statistik hesablamalar və digər kəmiyyət-keyfiyyət göstəriciləri üzrə öyrənən elm sahəsidir. Elmi informasiya - təbiət qanunları və hadisələrinin, cəmiyyət və təfəkkürün elmi dərkətme prosesi zamanı əldə olmağı və tətbiq etmək üçün istifadə olunan Elmmetriya metodları.

Hümeyeř ƏHMƏDOV,
*Pedaqogika üzrə elmlər doktoru, professor,
Rusiya Təhsil Akademiyasının xarici üzvü,
RTA-nın Əməkdar elm və təhsil xadimi
Azərbaycan Respublikası Təhsil İnstitutunun
Elmi-pedaqoji kadr hazırlığı şöbəsinin müdürü*

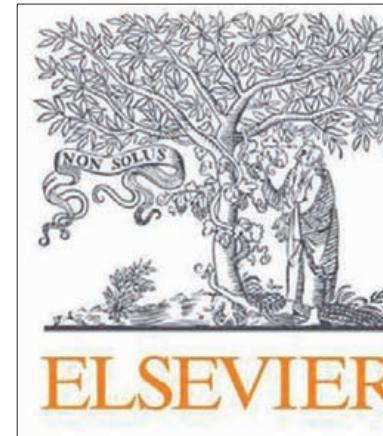
Elm fəlsəfəsi nələri öyrənir:

- * elmin fealiyyət və inkişafının biliklər sistemi və sosial institutlar kimi qanunauyğunluqlarını;
  - * elmin digər sosial institutlar, cəmiyyətin maddi və mənəvi sahələri ilə qarşılıqlı əlaqəsini;
  - * elmi fealiyyətin struktur dinamikasını öyrənən fəndir.

İnfometriyanın əsasını təşkil edən elmmetriya elmşünaslığın bir qolu kimi yeni formallaşsada, elmi məlumatların ölçülməsinə və şərh edilməsinə maraq hələ XIX əsrin ikinci yarısından, elmi statistikanın yarandığı vaxtlardan mövcud olmuşdur. Lakin elmmetriyanın müstəqil bir elm sahəsi kimi formalşamışa başlaması az qala bir əsr sonraya, İkinci Dünya müharibəsi dövrüne təsadüf edir. Məhz o illərdə, dünya-da elmə maraq keşkin şəkildə artmış, elmin müxtəlif parametrlər üzrə təhlili zamanı yaradıcı əqli məhsuldarlığın inkişafına təsir edən də-yaniqli statistik qanunauyğunluqlar (Zipf-Lotk-Pareto bölgüsü üzrə) aşkar olunmuşdur. Sonrakı illərdə Böyük Britaniyada C.Bernalin ("Elmin sosial funksiyaları", 1939), ABŞ-da D.C.Prasin ("Elmi təhlilin cəmiyyət metodu", 1960), SSRİ-də V.Nalimov və Z.Mulçenkonun ("Elmmetriya", 1969) rəhbərliyi altında elmi fəaliyyətin noticələrinin qiymətləndirilməsi üzrə tətbiq olunmuşdur.

müxtəlif tədqiqatlar aparılsa da, artıq qeyd etdiyimiz kimi, bu sahədə Yucin Harfildin araşdırmaları və fealiyyətləri daha əhəmiyyətli olmuşdur. "Elmmetrik təhlil" dedikdə, elmi müəssisə və ya tədqiqatçının fealiyyətinin 2 əsas parametr üzrə qiymətləndirilməsi başa düşülür: 1. Qiymətləndirmək istədiyimiz parametrlər üzrə, 2) Bilavasitə qiymətləndirilə bilən parametrlər üzrə. Qiymətləndirmək istədiyimiz parametrlər elmi tədqiqat İnstitutunun və ya alimin məhsuldarlığıdır. Əfsuslar olsun ki, bu parametrlər üzrə bilavasitə hesablama aparmaq çox çətindir. Başqa sözə, məsələn bir alimin bütün elmi imkanlarını, elmi istedadını, onun müxtəlif formalarda əksini tapmış fikir və röylərini, elmin inkişafına təkan verən ideyalarının yayılma arealını, elmi təhlillərinə, baxışlarına bibliografiq təsvir verilmədən edilmiş istinadları və s. tam şəkildə aşkar çıxarmaq, hesablamaq mümkün deyil. Məsələn, Albert Eynşteynin "dünyada hər şey nisbidir" kəlamını elmi məqaləsində istifadə edən minlərlə tədqiqatçı yazısında həmin fikrin Eynşteynə məxsus olduğunu bildirirsə də, kəla-

problemeler, perspektivler

Scopus¹⁰

Web of Science bazasında qeyd edilən humanitar və ictimai elmlər üzrə ayrıca sırat getirmə istinad indeksi (A&HCI) mövcuddur. Elmmetriyanın praktiki problemlərinə isə İmpakt faktoru meyari ilə bağlı bir sıra amillər daxildir. Bəlliidir ki, kimi İmpakt faktoru elmi jurnalların göstəricilərinin üçüllük dövr üzrə (bəzi hallarda ikiillik) hesablanmasına əsaslanır. Burada mövcud olan mənfi amillərdən ən başlıcası tədqiqatın keyfiyyəti ilə bağlıdır. İstənilən elmi jurnalda istinad sayı və nəşr göstəricisi bu keyfiyyətə təsir göstərməyə biler. Daha öncə qeyd etdiyimiz elm sahələri arasındaki göstərici fərqi impakt faktoruda aiddir. Məsələn, biologiya sahəsinə aid jurnalların İmpakt faktoru filologiyaya aid jurnalların İmpakt faktorundan daha yüksək olur. Son otuz ildə İmpakt faktoru yalnız bir müəssisə (Thomson Reuters Scientific) tərəfindən hesablanır ki, bu da rəqabətlilik baxımından həmin göstəricilərin obyektivliyini şübhə altına alır. Son dövrlər bir sıra tədqiqatçılar (Lariviyer, Kyermer, Teylor, Paterson, Kallavay) elmi jurnalın İmpakt faktoru göstəriciləri ilə bağlı keñiyyət hesablaşmasının bir sıra hallarda keyfiyyətə tərs mütənasib olması haqqında bəyanatlarla çıxış edirlər. Bu fikri müdafiə edənlərin sayı isə artmaqdadır. Bütün bunlara baxmayaraq, Elmmetriyanın müasir elmin inkişafında rolu dənilməzdir və dünyada sistemli bir mexanizm üzrə hərəkət etməsinə bilavasitə təkan verən əsas meyarlardan biridir.

yanaşma əsas faktorlardan biridir. Azərbaycan elminin qlobal elmə inteqrasiyası zamanı bir sıra amillor mütləq nəzərə alınmalıdır: ölkəmizdə uzun müddət formallaşmış elmi identikliyin qurunub saxlanılması, elmi məlumat baza sisteminin təkmilləşdirilməsi, baza formalasdırarkən digər ölkələrin son illərdə tətbiq etdiyi müərəqqi yeniliklərdən istifadə imkanları və s. Məsələn, qardaş Türkiyədə akademik qurumların bir-birilə six təmasını həyata keçirmək, eyni zamanda dünya elmine somerəli inteqrasiyasını tomin etmək üçün Türkiyə Elmi və Texnoloji Araşdırımlar Şurası (TÜBİTAK) nəzdində Milli Akademik Şəbəkə və İnformasiya Mərkəzi (ULAKBİM) yaradılmışdır. Bu Mərkəz Türkiyə Azərbaycanın hazırda ən yüksək reytinqə malik impakt faktor-lujurnalı “Applied and Computational Mathematics” jurnalıdır ki, bəşillik ortalaması İmpakt faktoru 3.172, “Scimago” jurnal reytinqi üzrə ən yüksək göstəricisi isə 1.130-dur (2021). Ümumilikdə bu göstərici bazasında (2021-ci il üzrə) 11 Azərbaycan jurnalı yer alır ki, bunlardan ikisi Q1 kateqoriyalı, ikisi Q2 kateqoriyalı, biri Q3 kateqoriyalı, beşi Q4 kateqoriyalı, biri isə kateqoriyasız jurnaldır. Ümumiyyətlə, ölkəmiz 138 h-indeksi ilə 242 ölkə və birləşmiş 94-cü yerdə qərarlaşır ki, bu göstəriciye görə postsovət ölkələri arasında Qırğızıstan, Tacikistan, Türkmenistan və Moldovani qabaqlayır.

(ULAKBİM) yaradılmışdır. Bu Mərkəz Türk-yədəki bütün akademik müəssisələri bir-biri ilə və qlobal tədqiqat şəbəkələri ilə birləşdirən Milli Akademik Şəbəkə infrastrukturunu idarə edir və bu şəbəkə üzərindən tədqiqat və inkişaf meyarlarını müəyyənləşdirir. Ötən əsrin 90-ci illərində yaradılan bu qurum günümüzdə Türkiyənin 100-dən çox ali təhsil ocağında 1300-dən artıq tədqiqatçuya müasir tədqiqatlar aparmağa imkan verən Türk Milli Elmi Elektron infrastrukturuna sahibdir. Bu qurum xüsusilə qlobal pandemiya dövründə distant təhsil, eləcə də qarşılıqlı elmi araşdırmaların onlayn platforma üzərindən aparılmasına geniş imkanlar yaratmışdır. Azərbaycan da qardaş ölkənin bu elektron elmi sistemindən istifadə edərək, müvafiq dövlət qurumlarının koordinasiyalı fəaliyyəti nəticəsində bənzər mexanizmə sahib ola bilər. Yaxın gələcəkdə bu amil Azərbaycan elminə xarici investisiyaların celb olunmasında önemli rol oynaya bilər.

Fazla məqədən təsdiq etmək lazımdır ki

Elmmetrik göstəricilərin ümumi aspektlərinə digər yanaşma müqayisəli-təhlil metodundan istifadədir. Azərbaycan elmi ötən əsrə 70 ilə yaxın bir müddətdə vahid nəhəng sovet elmi sisteminin tərkib hissəsi kimi inkişaf etsə də, müstəqil Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə 2015 və 2018-ci illərdə "Clavirate Analytics" şirkəti arasında bağlanmış saziş dünyanın bir çox elmi nailiyyətlərinə öz mühüm töhfələrini vermişdir. Məhz bununla əlaqədər lərdə olan əsərlərin ana dilimizə tərcümə edilərək yayılması da mühüm şörtlərdən biridir. Azərbaycanın elmi tədqiqatlarının qlobal akademik dil bazasına uyğunlaşdırılması üçün xarici dildə praktiki biliklərə ziyyələnməkdən oləvə, dünya elminə faydalı olan elmi əsərlərin xarici dilə tərcüməsi ilə bağlı stimullaşdırıcı dəstəyin verilməsində mühüm rolu vardır.

təmələrini vermişdir. Mənzəl bələdiyyələrinə əlaqədə olaraq, müqayisə və təhlil apararkən önce, post-sovet ölkələrinin müstəqillik illərində paralel inkişaf parametrlərinə nəzər salmaq lazımdır. Rusiya Federasiyasında dünya indeksasiya sistemlərindən biri olan Rusiya Elmi İstihad İndeksi (RINS) yaradılmışdır. Bu indeksin “Web of

si (RINS) yaradılmışdır. Bu indeksin "Web of Science" və "Scopus" indeks bazaları ilə bir sıra fərqli və oxşar cəhətləri vardır. Oxşar müəyyənlaşdırma metodlarına elmi nəşrlərinin axtarılması, alimin istinad indeksinin müəyyən edilməsi, təşkilatın nəşrlərinin axtarılması, alimin "Hirş indeksi"-nin müəyyən edilməsi, jurnalın "İmpakt faktoru"nun təyini və digər metodlar daxildir.

başa elmmetriyaya xidmət edir.

Elmmetrik bazalarla yenica tanış olan və bu bazaların istər yerli, istərsə də beynəlxalq müstəvədə təhlilinə qatılmağa çalışan bir sıra ölkələr bu prosesin sürətləndirilməsi üçün müəyyən təkliflər irəli sürür. Bu təkliflərdən biri avtomatlaşdırılmış sistem-idrak təhlilinin elmmetrik göstəricilərin yer aldığı bazalara tətbiq olunmasıdır. Bu təklifin praktiki tərafı, informasiyav-

Azərbaycanda da müəyyən daxili platforma üzərində elmi istinad indeksinin yaradılması, daha sonra bu platformanın qlobal istinad indeksləri ilə müqayiseli şəkildə inkişaf etdirilməsi mümkündür. Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi İnformasiya Texnologiyaları İnstytutu tərəfindən yaxın günlərdə açıqlanan Fizika, Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsi üzrə AMEA-nın üzvlərinin “Google

Bu mövcud AMEA-nın üzvi ömürinin "Google Scholar"da "Hirsch indeks"-lərinə nəzər saldıqda on yüksək H-indeks-in 35 olduğunu görmək mümkündür. Digər elm sahələri üzrə göstəricilər açıqlanmasa da, bu göstəricilərin ümumi nisbətdə daha aşağı ola biləcəyini ehtimal etmək mümkündür. Burada bir neçə vacib məqam vardır: xarici dil biliyiminin, xüsusilə ingilis dilindən istifadəsi üçün əsas tətbiq mədəniyyətlərə ləğvinə qədər yüksək hərəkət səviyyəsi var.

istifadənin inkişaf etməməsi, həmçinin, daha əlçatan olması baxımından alimlərimiz məqalələrini əsasen yerli jurnallarda naşr etdirirlər ki, bu jurnalların böyük əksəriyyəti dünya indeksləşdirmə məlumat bazalarına daxil deyildir; nisbətən qısa müddətdə verilənlər bazasında qeydiyyata alındıqlarından xarici həmkarları ilə rəqabət aparmaq qeyri-mümkün olur; bəzi indeks bazalarının tətbiq etdiyi yüksək abunəlik haqqına görə (istər elm sahəsi üzrə digər məqalələrin oxunması, istərsə də yeni məqalələrin yerləşdirilməsini də nəzərə alsaq) beynəlxalq istinad sistemlərinə qoşulmaq o qədər də hevəsləndirici görünmüür. Azərbaycanın elmmetrik göstəricilərinin müəyyən olunduğu digər sahə yerli jurnallara łączənələr fəltərəmənilidir.

Inanırıq ki, XXI əsrin qlobal çağrılarından biri olan elmmetriya kimi faydalı elmi güc platforması yeni yanaşma metodları ilə dünya alimlərinin elmi mübadilə potensialını qat-qat gücləndirəcəkdir. Saxta mənbələrin, istinadların daqiq aşkarlanması, gələcəkdə müxtəlif tədqiqatçıların fərdi meyarlarla əle aldığı jurnal və məqalələrlə bağlı araşdırımaların (Cefri Bill, Con Boannon) daha obyektiv göstəricilər əsasında müəyyən edilməsi elmin kəmiyyət, kəmiyyət üzərindən keyfiyyət və üstün keyfiyyət göstəricilərinin daha da yaxşılaşdırılmasına yol açacaqdır. Yekun olaraq əldə edilən nəticə budur ki, müasir Azərbaycan elmi mühitinin dünyaya açılan pəncərəsi məhz qlobal elmmetrik integrasiyadan başlamışdır.

Son illərdə ölkə Prezidentinin sərəncamı ilə AMEA-nın dəqiq və təbiət elmləri bölmələrinin ETN-ə verilməsi bu istiqamətdə mühüm addım kimi dəyərləndirilməlidir. İnanırıq ki, bu amil ölkəmizdə elm və təhsilin dünyaya integrasiyasına, elmmetriyanın davamlı inkişafına böyük töhfə verəcəkdir.

Azərbaycanın təhsilinə və metallurgiya sənayesinə dəyərli töhfə

(Cəmil Səfərov, Maksim Cavadov və Arif Əsgərov
"Alüminium" adlı dərs vəsaiti haqqında)

Bir qayda olaraq ixtisasın kimyaya aid çap olunan məqədə və kitabları oxumağı çalışırıam. Bu günlərdə "Azərlümium MMC" əməkdaş gənc dostum Elnur Baxış mənə "Alüminium" (I hissə; Bakı, 2019) adlı bir kitab bağışlaşdırı. Bu, son zamanlar kimyaya dair oxuduğum on maraqlı kitablardan biri kimi məlumatlarının zənginliyi, faktlarının deqiqiliyi, elmi izahlarının doğlungüyü, yazı üslubunun rəvanlığı və dilinin səsistliyi ilə diqqətimi cəlb eddi. Bu göstəricilərinə görə kitab müasir kimya texnologiyaya dair yazılmış mükəmməl asor tutumuna, sanbahına, deyərini malikdir.

Kitab "Əlvən metalların metalluriyası" ixtisas üzrə ali məktəblərdə bəkalavr pilləsində təhsil alan tələbələr, magistrler, aspirantlar və gil-torpaq istehsal ilə məşğul olan müəssisələrin mühəndis-texniki işçiləri üçün nəzarət tutulmuş, Azərbaycan Texnologiya Universitetin Elmi Şurasının 24.04.2019-cu il tarixli 7 sayılı protokolu ilə dərs vəsaiti kimi fəsdiq edilmişdir.

Kitabın müəllifləri əlkəmizdə və dünyada kifayət qədər tanınan kimyacı mühəndisler və kimyacı pedagoqlardır.

Kitabın müəllifləri ilə qisa tənqid:

Cəmil İldir oğlu Səfərov - texnika elmləri doktoru, Azərbaycan Texnologiya Universitetinin dosenti;

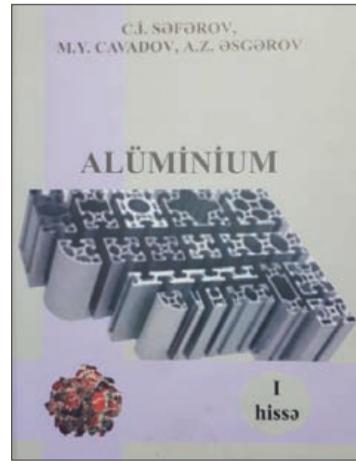
Maksim Yaqub oğlu Cavadov - Beynəlxalq Mühəndislik Akademiyasının həqiqi üzvü, Azərbaycan Mühəndislik Akademiyasının həqiqi üzvü;

Arif Zülfüqar oğlu Əsgərov - texnika üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Texnologiya Universitetinin dosenti;

Kitabın elmi redaktoru Azərbaycan Texnologiya Universitetinin "Yüngül sənaye mühəndisliyi və logistika" fakültəsinin dekanı, Texnika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nazim Tələb oğlu Vəliyev, rayçılər isə Azərbaycan Texnologiya Universitetinin "Metalluriya və materialşünaslıq" kafedrasının müdürü, texnika elmləri doktoru, professor Sübhan Nadir oğlu Nəməzov azərbaycan Texnologiya Universitetinin "Ekolojiya mühəndisliyi və turizm" kafedrasının müdürü, kimya elmləri doktoru, professor Elşad Ərşad oğlu Məmmədovdur.

Kitab "Giriş"dən, 14 bölmədən, 65 mövzudan və "Olavelər"-dən ibarətdir. Bu cür bölgü və təsnifat dərsliyi verilen müasir pedagoji və elmi tələblərə təmamilə uyğundur. Kitaba, həmçinin alüminium xammalları (filizlər) başlayaraq hazır məhsul mərhələsinə qədər keçidiyi istehsal prosesini öks etdirən 22 cədvəl, 50-dən artıq diqqət və şəkil daxil edilmişdir.

Kitabda bir kimyəvi element və metal olaraq alüminium haqqında ümumi məlumat; alüminium alınmasında xammal kimi tətbiq olunan alüminium-oksida Al₂O₃ və onun emali prosesinə qarşı irəli sūrlən tələblər; alüminium mineralları və filizləri, alüminium filizlərinin deyərləndirməsi (qiymətləndirilməsi), alüminium istehsal üçün əsas xammal kimi boksit filizinin işlənməsi,

üzrə məntiqi ardıcılıqla göstərilmişdir.

Əsərdə alüminium istehsal həcmimin yüksək artım sürətinin onun universal kimyəvi, fiziki-mekaniki xassələri ilə əlaqəli şəkildə izah olunmaqla şərh edilir.

Şəhər ilərde Azərbaycanda alüminium istehsal müəssisələrinin modernləşdirilməsində toxırəsələnməz böyük işlər görülür. Bu işlərin sıfırlanılması və səmərəliliyinin daha da artırılması sahəsində on böyük iş issa alüminium sənayesi üçün kadrər hazırlayan tədris müəssisələrinin üzərinə düşür.

Bu işin həyata keçirilməsində bir fundamental ədəbiyyat kimi "Alüminium" kitabı böyük əhəmiyyətə malik bir əsərdir. Kitab kimya mühəndisliyinə dair yazılmış on mükemmel əsərlərdən biri kimi xüsusi cəkiyo malikdir.

Kitab yüksəkixəsasi kadrların hazırlanması missiyasını həyata keçirən elm və təhsil müəssisələrinin əməkdaşları və müəllimləri, həmçinin istehsal prosesi ilə məşğul olan mühəndis-texnik heyətinin müraciət edecəyi on mühüm elmi mənbə kimi qiymətlidir.

Alişmər alüminium istehsalında yaxın keçmişlər və müasir dövrə tətbiq olunmuş bir çox üsulların tətbiq mexanizmını və bu sahədə fealiyyət göstərmiş bir çox alimlərin (Tomas Yunq, E.M. Sirilina, M.N. Smirnov, N.K. Drujina, A.İ. Layner, N.N. Tixonov, Sterton, Solli və başqları) elmi araşdırmları haqqında da məlumatlar verir. Alüminium istehsalında istifadə olunan kimyevi maddələr və reaktivlər, qurğular və avadanlıqlar, həmçinin əsər və metodlar haqqında geniş şəhərler verməklə on optimallı yolun seçilməsi üçün tekniklər irəli sürürlər. Məlum olduğu kimi Azərbaycanda zəngin alüminium yataqları vərdi və bu yataqlar əsasında "Azərlümium MMC" fealiyyət göstərir. Müelliflər bu kitabi əsərəyə gotirirən başqa müelliflər tərəfindən yazılılmış kitablarında alüminium istehsalına aid əsas nəzəri və təcrübə müddəaların tokrarlanmasına deyil, müasir kadr hazırlığında mühüm əhəmiyyətə malik edən dəyərli metodik vəsaitlərə əsasında "çəkiliş" təqdim edirlər.

Kitab, əsasən tədris və istehsal prosesi ilə məşğul olan kadrər, tələbələr və müəllimlər üçün nəzərdə tutulduğu üçün buraya daxil olan terminlər, ifadeler, adlı proseslər, metodlar və adlı kimyəvi reaksiyalar sərf elmi üslubda qələmə alınmışdır. Daha doğrusu, müelliflər texniki hesabatın yerinə yetirilməsi üçün metodik göstərişlər daxil etmək kimi ilə ixtisas təhsilinin meyarlarına uyğun şəkildə dəyərli metodik vəsaitlərə əsasında "Scopus" bazasında indeksləşən jurnalların reytingində Azərbaycan elmi nəşrlərinin yeri

Scopus®

"Scopus" bazasında indeksləşən elmi jurnalların reyting cədvəlinde (Scimago Journal Rank - SJR) Azərbaycanın elmi jurnallarının bəzi göstəriciləri yer alıb. Bu barədə AZORTAC-a AMEA-dan məlumat verilib.

Beynəlxalq reyting portalı olan "SCImago Journal & Country Rank" dönyanın 391 tədqiqat mərkəzi, ən yüksək elmi informasiya provayderi olan "Elsevier" nəşriyyatı "Scopus" bazası tərəfdən ədərək hər ilin yekunlarına görə 16 indikator əsasında dünya ölkələrinin müxtəlif sahələrdə elmi məhsuldarlıq, elmynümlü qurumların (universitetlərin, institutlар, milli və özəl laboratoriyaların), eləcə də elmi jurnalın reytingini müəyyən edir. "Scimago" mərkəzinin fealiyyəti geniş, coxşaxılı və hecmə çox böyük olduğundan 2022-ci ilin yekunları haqqında hesabat 2023-cü ilin aprel-may aylarında dərc edilələr.

Azərbaycanda nəşr olunan 13 jurnaldan 5-i riya ziyyat, 4-ü kimya, qalan 4-ü isə Yer elmləri, tibb, farmakologiya və humanitar sahələrə aiddir. 13 jurnaldan 6-sı, o cümlədən 3-ü riya ziyyat, 2-i kimya və 1-i Yer elmləri sahəsinə aid olmaqla AMEA-dan Elm və Təhsil Nazirliyinin tabeliyinə verilən Riya ziyyat və Mexanika, Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya, Geolojiya və Geofizika institutlarında, 3-ü Bakı Dövlət Universitetində (onlardan 2-i "Jomard" nəşriyyatında), 2-si Azərbaycan Tibbi Universitetində, 1-i SOCAR Neft Qaz Elmi Tədqiqat Laihe İstutunda, 1-i isə "Jomard" nəşriyyatında incəsonet və humanitar sahədə müştəqil jurnal kimi çap olunur.

2020-ci ildə "Scopus" bazasına Azərbaycandan cəmi 10 elmi jurnal daxil olduğu halda, 2022-ci ildə onların sayı 13-ə çatıb (o cümlədən, kimya sahəsinə 2-dən 4-ə). Onu da nezər almış lazımdır ki, SJR reytingi cədvəli hər il deyisdirəndən standartlara cavab verəmən jurnalın müəyyən vaxtından sonra siyahıdan çıxarılmır.

Azərbaycanda kimya sahəsində nəşr edilən 4 jurnaldan biri — "SOCAR Proceedings" jurnalı 2010-cu ildən "Scopus" bazasına daxildi. Bu jurnalda kimya və kimya texnologiyası ilə yanşı, tətbiqi riya ziyyat, geolojiya, geofizika, yanacaq və energetika sahəsində məqalələr deyər alır. Diger 3 jurnalda (onlardan biri Bakı Dövlət Universitetində, ikisi isə Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İstutundan nəşr olunur) yalnız kimya elminin müxtəlif sahələri üzrə məqalələr çap edilir.

İsgəndər SÖKLİKOV,
Azərbaycan Respublikasının
Əməkdaş müəllimi,
Azərbaycan Yəzicilər
Birliyinin və Azərbaycan
Jurnalistlər Birliyinin üzvü

Paytaxtda 2 uşaq bağçası istifadəyə verilib

Bakı şəhəri Hövsan qəsəbəsində 13 və 14 nömrəli uşaq bağçaları istifadəyə verilib.

Bununla bağlı taşkil olunmuş tədbirlərdə Bakı Şəhəri üzrə Təhsil İdarəsinin (BŞTİ) müdürü Mehrivan Vəliyeva, Elm və Təhsil Nazirliyinin Məktəbəqədər təhsilin təşkili və idarəolunması sektorunun müdürü İlha Rəsulova, BŞTİ-nin müdürü Müavini Xəyalə Əhmədzadə, İdarənin nümayəndələri, məktəbəqədər təhsil müəssisələrinin rəhbərləri, müslimlər və valideynlər iştirak ediblər.

Yeni istifadəyə verilən 2 uşaq bağçasında ümumilikdə 10 qrup fəaliyyət göstər. Uşaq bağçalarında 3-6 yaşlı 200 uşaqın təlim-tərbiyəsi ilə 46 nəfər işçi meşqəl olur.

Tədbirlərdə çıxış edən BŞTİ-nin müdürü Mehrivan Vəliyeva, Elm və

Lənkəran-Astara üzrə təhsil müəssisələrində tikinti və əsaslı təmir işləri aparılır

Lənkəran-Astara Regional Təhsil İdarəsi üzrə bir sira təhsil müəssisələrində tikinti, əsaslı təmir və cari təmir işləri həyata keçirilir.

Regional təhsil idarəsində AZORTAC-a verilən məlumatla görə, Astara rayonu üzrə 4, Cəlilabad rayonu üzrə 8, Lerik rayonu üzrə 8, Lənkəran rayonu üzrə 2, Masallı rayonu üzrə 2 və Yardımlı rayonu üzrə 1 olmaqla ümumilikdə 13 yeni modul tipli, 3 əsaslı təmir, 7 cari təmir və 2 yeni məktəb binasının tikinti işləri davam edir.

Bəli ki, modul tipli məktəblər sırasında Astara rayonu Dıqo kənd ibtidai məktəbi, Cəlilabad rayonu Venlik, Sarxanlı, Moranlı və Həsənlı kənd ümumi orta məktəbləri, Söyüdü kənd ibtidai məktəbi, Əsəndlə kənd tam orta məktəbi, Lerik rayonu Anburdu və Buruq kənd ümumi orta məktəbləri, Kalvez kənd tam orta məktəbi, Osyodərə kənd ibtidai məktəbi, Masallı rayonunda Sarıçəfərli kənd ümumi orta məktəbi, Yar-

Lənkəran şəhər 1Nə tam orta məktəb

orta məktəb, Astara rayonu Ərçivan qəsəbə N.Kərimov adına 3 sayılı tam orta məktəb, Sipəyərək kənd tam orta məktəb, Lerik şəhər 3 nömrəli tam orta məktəb, Vizəzəmin, Livədriq və Nuravud kənd tam orta məktəblərində təmir işləri aparılır.

Lənkəran şəhər M.Bağirov adına 1 nömrəli tam orta məktəb, Məmət M.Fazulzayev adına 1 nömrəli tam orta məktəb, Cəlilabad rayonu Sabirabad kənd 2 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 3 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 4 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 5 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 6 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 7 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 8 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 9 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 10 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 11 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 12 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 13 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 14 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 15 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 16 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 17 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 18 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 19 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 20 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 21 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 22 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 23 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 24 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 25 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 26 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 27 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 28 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 29 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 30 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 31 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 32 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 33 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 34 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 35 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 36 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 37 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 38 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 39 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 40 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 41 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 42 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 43 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 44 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 45 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 46 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 47 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 48 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 49 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 50 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 51 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 52 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 53 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 54 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 55 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 56 nömrəli tam orta məktəb, Sərdabəd kənd 57 nömrə

SABAH qruplarında təhsil almaq istəyən bakalavrların

Ali təhsil müəssisələrinin magistratura rına qəbul olmaq üçün ixtisaslaşma seçimi 6-13 iyul 2023-cü il tarixlərində aparılacaq. İxtisaslaşma seçiminin 19 fevral və 11 iyun 2023-cü il tarixlərində keçirilən magistraturaya qəbul imtahanlarında müsabiqə şərtlərini (https://dim.gov.az/upload/iblock/209/2096dbd68f_220c52c1752bad90d67263.pdf) ödəyən bakalavrlar buraşdırılır.

Ali təhsil müəssisələrində müvafiq ixtisaslaşmalar üzrə tədris aparılan SABAH qruplarına (siyahı) (<https://dim.gov.az/upload/iblock/9ba/9ba7abb6dead383beb740d08e267897.pdf>) sadıllı, bacarıqlı və hazırlıqlı tələbələrin qəbulunu təmin etmek məqsədilə həmin ixtisaslaşmaları seçmək istəyən bakalavrların ixtisas seçimi erzəklərinə doldurulmaşından öncə 3-10 iyul tarixlərində müvafiq ali təhsil müəssisəsində yaradılacaq komissiyada müshahidəben keçmələri tələb olunur.

Müşahidəbədə uğur qazanmış bakalavrlara SABAH qruplarına aid müvafiq ixtisaslaşmamı seçmək imkanı verilecek.

Ali təhsil müəssisəsində keçirilecek müşahidə istirak etmek üçün qeydiyyat Dövlət İmtahan Mərkəzinin internet sahifəsində aparılacaq. Qeydiyyat tarixləri barədə əlavə məlumat verilecek.

NƏZƏRİNƏ!

SABAH qruplarında işləmək istəyənlərin

Elm və Təhsil Nazirliyinin SABAH (bakalaviyat) qruplarında 2023-2024-cü tədris ilinin payız semestrində müxtəlif fənlər üzrə vakanat yerlər üçün professor-müəllim heyəti və mütəxəssisler saatəfəsəsi qaydada işə davət olunurlar. Son müraciət tarixi 11 iyul saat 00:00 nezərdə tutulub.

Müsabiqədə magistr və dəha yüksək elmi dərəcəye malik, mükməmələ seviyyədə İKT və sahə bilikləri olan, innovativ tədris metodlarından istifadə edən, eyni zamanda, müasir pedagoji yanaşmaları tətbiq etməyi bacaran, dinamik, pozitiv nəzixədələr iştirak edə bilərlər.

Müsabiqə və vakanat yerlərə barədə ətraflı məlumatı linkə (<https://shorturl.at/RTZ>) da xil olmaqla "Tədbirlər və elanlar" bölməsindən oldu edə bilərsiniz.

"AZƏRBAYCAN MÜƏLLİMİ"

Qəzet 1934-cü ildən çıxır

Baş redaktor

Sarvan Ibrahimov 538-21-55

Mühasibatlıq

539-67-74

Reklam və elanlar

539-20-77

Ünvan: AZ-1100, Bakı şəhəri, Yasamal rayonu, Mətbuat prospekti 23 L, 5-ci mərtəbə

Qəzet "Azərbaycan müəllimi"nin kompüter mərkəzində yığılın və "Azərbaycan nəşriyyatı" MMC-də çap olunur

Qəzet her həftənin cümlə günü çıxır

Bank hesabımız

Azərbaycan Beynəlxalq Bankı Şərifzadə filialı

Kodu: 805142 VÖEN: 9900001881

M/h: AZ 03 NABZ 01350100000000002944

S.W.I.F.T.: IBAZAZ 2X

"Azərbaycan müəllimi" qəzeti redaksiyası

Hesab № AZ80 IBAZ38060019443164986350

VÖEN: 1300397831

Lisenziya № 022327, İndeks: 0003, Tiraj 5558 Sifariş 1711

Məsul növbətçi: S.Kərimova

Etibarsız sayılır

Azərbaycan Texniki Universiteti tərəfindən 2017-ci ildə Nəğızadə Xanım Nadir qızına verilmiş A-144649 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Beyləqan şəhər 2 nömrəli tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitmiş Quliyeva Lalə Ələkbər qızına verilmiş A-046696 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2017-ci ildə Mirzoyev Eyyaz Eldar oğluna verilmiş AT-003428 nömrəli diplom və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baki Məktəbəqədər Pedaqoji Məktəb tərəfindən 1980-ci ildə Baxşiyeva Elmira Abdullaqə qızına verilmiş BT-602703 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tərtər rayon Sarov kənd tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitmiş İsmayılova Pəri Allahyar qızına verilmiş 038517 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Tərtər rayon Hacıqərvənd kənd tam orta məktəbi 2010-cu ildə bitmiş Əlili Nicat Sərvər oğluna verilmiş E-736978 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Sumqayıt Dövlət Universitetinin nəzdində Sumqayıt Dövlət Texniki Kolleci tərəfindən 2016-ci ildə Mədətzadə Tofiq Eldar oğluna verilmiş AA-084552 nömrəli subbakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Horadiz şəhər 1 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2007-ci ildə bitmiş Məmmədova Azadə Güloğlan qızına verilmiş A-586534 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Mingəçevir şəhər 16 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2016-ci ildə bitmiş Hümbətov Samir Asif oğluna verilmiş A-646423 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baki şəhər 148 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2008-ci ildə bitmiş Yaminov Xəyal Vahid oğluna verilmiş A-703226 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş şəhər 8 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1999-cu ildə bitmiş Əhmədova Nazli Əhməd qızına verilmiş A-037800 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Ağdaş rayon Cücük kənd tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitmiş Əhmədova Nazli Əhməd qızına verilmiş A-037800 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Baki şəhər 84 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2001-ci ildə bitmiş Şixəliyeva Balabəyim Yadulla qızına verilmiş B-359643 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Salyan şəhər 1 nömrəli Humanitar fənlər təmayüllü məktəb-liseyi 2022-ci ildə bitmiş Abasov Abbas Hikmət oğluna verilmiş E-533801 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Milli Musiqi Konservatoriyası tərkibində Musiqi Kolleci tərəfindən 2012-ci ildə Heydərova Aydan Rafiq qızına verilmiş AA-014692 nömrəli subbakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Milli Musiqi

Konservatoriyası tərkibində Musiqi Kolleci

tərəfindən 2012-ci ildə Heydərova Aydan

Rafiq qızına verilmiş AA-014692 nömrəli

subbakalavr diplomu və diploma əlavə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Zərifə Əliyeva adına Liseyi 2014-cü ildə bitmiş Məmmədova Yeganə İlqar qızına verilmiş A-332144 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəlilabad şəhər 8 nömrəli tam orta məktəbi 2011-ci ildə bitmiş Allahverdiyev Nurlan Həsən oğluna verilmiş A-043654 nömrəli attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 273 nömrəli tam orta məktəbi 2007-ci ildə bitmiş İbrahimov Mikayıl Daşdəmir oğluna verilmiş B-379659 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Cəbrayıl rayon 9 nömrəli tam orta məktəbi 1996-ci ildə bitmiş Ağakəsiyeva Gülnarə Təbriz İsmayılovə qızına verilmiş A-079555 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

M.Ə.Rəsulzadə adına Bakı Dövlət Universiteti tərəfindən 1996-ci ildə Yadigarova İlhamə Şükür qızına verilmiş AB-I-059340 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2008-ci ildə Qasimova Aynur İbad qızına verilmiş BB-I-006626 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 5 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1999-cu ildə bitmiş Mustafayeva (Rəsulova) Tarano Elbrus qızına verilmiş A-105242 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Bakı şəhər 56 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 2022-ci ildə bitmiş Babayev Amar Cavid oğluna verilmiş C-592735 nömrəli ümumi orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki rayon 5 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1999-cu ildə bitmiş Mustafayeva (Rəsulova) Tarano Elbrus qızına verilmiş A-305844 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki rayon Baş Göynük kənd tam orta məktəbi 2004-cü ildə bitmiş Qəniyeva Rəsmiyə Namuzet qızına verilmiş B-055965 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Şəki rayon 56 nömrəli tam orta məktəbin IX sinfini 1999-cu ildə bitmiş Əsrafilov Rəhiməddin Məmmədəli oğluna verilmiş AK-566977 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Kəlbəcər rayon 122 nömrəli tam orta məktəbi 2020-ci ildə bitmiş Əsrafilov Rəhiməddin Məmmədəli oğluna verilmiş A-393763 nömrəli əsas təhsil haqqında şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Qarə Universiteti tərəfindən 2007-ci ildə Əliyev Emil Nazim oğluna verilmiş B-089271 nömrəli bakalavr diplomu və diploma əlavə təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Dövlət Bədən Tərbiyəsi və idman Akademiyası tərəfindən 2014-cü ildə Kərimli Təbriz Teyyar oğluna verilmiş A-038645 nömrəli bakalavr diplomu itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Kolleci tərəfindən 2012-ci ildə Tağıyeva Sabahət İlqar qızına verilmiş AA-011569 nömrəli diplom itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Lənkəran rayon Cil kənd tam orta məktəbin IX sinfini 2011-ci ildə bitmiş Zabitzadə Əsmer Ponəh qızına verilmiş A-083645 nömrəli şəhadətnamə itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan British College Təhsil Kompleksini 2020-ci ildə bitmiş Əliyevə (Nağıyeva) Türkən Badur qızına verilmiş E-348823 nömrəli tam orta təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2011-ci ildə Məmmədova Aynur İsləm qızına verilmiş BB-I-017599 nömrəli diplom ve 2016-ci ildə bitmiş AR-000482 nömrəli təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Azərbaycan Tibb Universiteti tərəfindən 2011-ci ildə Məmmədova Aynur İsləm qızına verilmiş BB-I-017599 nömrəli diplom və diploma əlavə təhsil haqqında attestat itdiyi üçün etibarsız sayılır.

Biləsuvar şəhər texniki fənlər təmayüllü internat tipli məktəb-liseyi 2022-ci ildə bitmiş

İşlər Liseyinin rəhbərliyi və pedaqo

kollektivi Liseyin ingilis bölməsinin ibtidai

sınıflar üzrə koordinatoru Cəmilə

Namazovaya nənəsi

BUXARƏ XANIMIN

vəfatından kədərləndiklərini bildirir və

dərin hüznə başsağlığı verirler.

REYTING

Asiyaının ən yaxşı universitetləri

Asiya yeni bilik və ideyaların yayılmasında getdikcə daha mühüm rol oynayır

Oruc MUSTAFAEYEV

İyunun 22-də Böyük Britaniyanın “Times Higher Education” nəşri 2023-cü il üzrə Asiyaının ən nüfuzlu universitetlərinin reyting cədvəlini (Asia University Rankings 2023) açıqlayıb. Çinin Tsinghua Universiteti və Pekin Universiteti aradıl dördüncü ildir ki, sıralamada birinci və ikinci yerləri tutur. Keçən ilki üç universitetlə müqayisədə bu il Çinin 4 ali məktəbi ilk 10-luqda qərarlaşdır. Reytingin 10-luğunda aşağıdakı universitetlər yer alıb:

1.Tsinghua University, 2.Peking University, 3.National University of Singapore, 4.University of Hong Kong, 5.Nanyang Technological University, 6.Chinese University of Hong Kong, 7.The Hong Kong University of Science and Technology, 8.The University of Tokyo, 9. Fudan University, 10.Shanghai Jiao Tong University. 2023-cü il reytinginə 31 ərazidən 669 universitet daxildir. Yaponiya 117 qurumlu bılları reytingindən çox temsil olunan ölkə olaraq qalır. Qardaş Türkiye Cümhuriyyəti reytingdə 61 universitetlə təmsil olunur. Koç Universiteti sıralamada ilk 100-lükdə - 52-ci yerdir. Türkiye beynəlmiləşmə komponentinə görə ən yaxşı göstəricilərden birincə malikdir (buraya üç alt göstərici daxildir: beynəlxalq tələbələrin yerli tələbələrə nisbəti; beynəlxalq və yerli kadrların nisbəti; xaricdəki alimlərlərə tədqiqat əməkdaşlığı). Ölkənin göstəricisi ötən illə müqayisədə 2,6 bal artaraq 27,1-dən 29,7-yə çatıb.

THE-nin dərin təhlilinə əsasən bəzi ölkələrdə ali təhsilin beynəlmiləşməsi tələbələrin təhsil almaq üçün Türkicəyə axın etməsinə şərtləndirib. Lakin bütün ölkələrdə qlobal-

laşma (xarici tələbələrin, xarici müəllimlərin və tədqiqatlarla beynəlxalq əməkdaşlığın balları ilə ölçüülür) artımı müşahidə edilmir.

Buñki Asiya universitetləri reytingi sayca 11-ci nəşrdən və on ildən çoxdur ki, adıçokilən etibarlı məlumatlarla bize bölgədəki mühüm tendensiyaları araşdırmağa imkan verir.

Asiyaının ən yaxşı universitetlərinin yeni reytingindən məlum olur ki, universitet alimlərinin elmi məqalələrinə istinadlar Asiyada dünyannın qalan hissəsinə nisbəton daha sürəti artır. Asiya yeni bilik və ideyaların bütün dünyada yayılmasında getdikcə daha mühüm rol oynayır. Son 5 ildə region ölkələri tədqiqatlarının təsirini ölçün, universitetin nəşr olunmuş elmi məqalələrinə bütün dünyada elm adamları tərəfindən aparılan sitatgotirilme balını xeyli yaxşılaşdırırlar. Hazırda üç Asiya ölkəsi - Honkonq, Səudiyyə Ərəbistanı və Çin orta dünya göstəricisindən daha yüksək bala malikdir. Pakistan kimi digər ölkələr hələ də orta dünya göstəricisindən aşağı mövqə tutur, lakin son illərdə artım müşahidə olunur. Bu sahədə enmənin qeydə alındığı yeganə ölkə Yaponiyadır. Bozı ölkələrdə sitatgotirmə reytinginə görə ən yaxşı 6 fənnə baxsaq görərlik ki, bu bölgədə incəsənat və humanitar elmlərə deyil, təbiət elmlərinə və içtimai elmlərə daha çox diqqət yetirilir. Xüsusişə biznes və iqtisadiyyat, həmçinin kompüter elmləri və mühəndislik sahəsində elmi məqalələr daha yüksək sitat gotirir.

Reytinglər dəha etrafı <https://www.timeshighereducation.com/world-university-rankings/2023/regional-ranking> səhifəsindən tanış olmaq olar.

52	Koç University	Türkiyə	5,882	19.7	8%	48 : 52
53	Alfaisal University	Saudiyyə Ərəbistanı	2,851	10.2	32%	59 : 41
54	Central South University	Çin	56,344	20.4	4%	sks olunmayıb
55	Harbin Institute of Technology	Çin	30,542	10.5	6%	sks olunmayıb
56	Tokyo Institute of Technology	Yaponiya	9,878	9.5	17%	16 : 84
=57	Hanyang University	Cənubi Koreya	20,079	14.6	20%	sks olunmayıb
=57	South China University of Technology	Çin	40,082	12.7	5%	39 : 61
59	Abu Dhabi University	Birləşmiş Ərəb Əmirlikləri	3,926	18.1	60%	51 : 49
60	Universiti Brunei Darussalam	Bruneı Darussalam	3,641	10.8	14%	66 : 34
=61	Nankai University	Çin	31,322	11.3	5%	sks olunmayıb
=61	Tianjin University	Çin	27,353	8.7	12%	sks olunmayıb
63	Universiti Teknologi Petronas	Malayziya	5,021	13.6	16%	38 : 62
64	Sharif University of Technology	İran	9,219	22.5	2%	25 : 75
65	Mazandaran University of Medical Sciences	İran	7,845	15.1	1%	57 : 43
66	University of Malaya	Malayziya	18,320	9.8	18%	58 : 42
67	Hunan University	Çin	41,580	18.6	2%	47 : 53
68	JSS Academy of Higher Education and Research	Hindistan	7,891	9.5	7%	54 : 46
=69	East China Normal University	Çin	28,055	14.7	11%	64 : 36
=69	Golestan University of Medical Sciences	İran	3,721	11.5	11%	60 : 40
=71	American University of Beirut	Livan	9,267	8.7	22%	51 : 49
=71	Kurdistan University of Medical Sciences	Iran	3,181	10.5	2%	49 : 51
=71	Shenzhen University	Çin	38,240	14.1	1%	46 : 54
74	Iran University of Science and Technology	İran	15,436	33.9	1%	34 : 66
75	Imam Mohammad Ibn Saud Islamic University	Saudiyyə Ərəbistanı	43,110	10.8	3%	39 : 61
76	Sabancı University	Türkiyə	3,819	20.0	10%	38 : 62
77	Shoolini University of Biotechnology and Management Sciences	Hindistan	2,973	14.3	2%	45 : 55
=78	Babol Noshirvani University of Technology	İran	6,180	28.7	0%	33 : 67
=78	Southeast University	Çin	37,484	12.3	4%	36 : 64
=78	Southern Medical University	Çin	20,432	10.7	6%	sks olunmayıb
81	Xiamen University	Çin	42,760	15.4	2%	sks olunmayıb
82	University of Hail	Saudiyyə Ərəbistanı	19,366	11.2	10%	63 : 37
83	Qazvin University of Medical Sciences	İran	2,598	9.2	1%	57 : 43
84	Ateneo de Manila University	Filippin	13,159	10.0	4%	51 : 49
85	National Yang Ming Chiao Tung University	Tayvan	16,425	14.2	11%	36 : 64
=86	Babol University of Medical Sciences	İran	4,102	11.8	0%	58 : 42
=86	University of Electronic Science and Technology of China	Çin	35,232	15.4	3%	30 : 70
=86	Ton Duc Thang University	Vyetnam	27,878	25.3	1%	56 : 44
89	Middle East Technical University	Türkiyə	17,151	22.5	10%	48 : 52
90	Northwestern Polytechnical University	Çin	34,095	13.9	4%	28 : 72
91	Beihang University	Çin	31,821	12.9	4%	sks olunmayıb
=92	Beijing Institute of Technology	Çin	35,710	14.2	6%	sks olunmayıb
=92	Qom University of Medical Sciences	İran	2,272	9.1	4%	57 : 43
94	Gwangju Institute of Science and Technology (GIST)	Cənubi Koreya	1,808	10.0	8%	25 : 75
=95	Mahatma Gandhi University	Hindistan	1,855	14.6	2%	61 : 39
=95	National Tsing Hua University	Tayvan	13,711	16.3	11%	41 : 59
=95	Xi'an Jiaotong University	Çin	44,942	14.1	6%	35 : 65
98	Quaid-i-Azam University	Pakistan	9,250	16.5	1%	51 : 49
=99	Cankaya University	Türkiyə	7,113	25.4	1%	46 : 54
=99	University of International Business and Economics	Çin	16,061	15.7	15%	69 : 31